

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Artykuł "5Skolsk hldka. Sttoobansk vyuovn..."

Liczba stron oryginału

2

Liczba plików skanów

3

Liczba plików publikacji

3

Sygnatura/numer zespołu

TR 031.109

Data wydania oryginału

Ok. 1911

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

KULTURA+

Velmi často se žaluje, jak dnešní obecná škola málo poskytuje vědomostí o státní ústavě, ústavním životě, o právech ústavního občana, o poměru občana k zákonům, úřadům, jich nařízením atd. Tyto žaloby jsou nejvíce slyšeti mezi organizovaným dělnictvem, neboť právě ono poznává, jak důležitá jest znalost zákonů, nařízení a zvyků a jak nutno jest, aby občan, sledující a účastnící se na politickém životě, znal základy státního politického života. Po této stránce konají sice dělnický tisk a dělnické sdružování ohromný kus dobré práce, avšak konají práci, kterou měla už dříve vykonati škola.

Starost o to, aby škola vzdělávala příští občany v nauce o státním zřízení a o postavení občana ve státě, měl by mít vlastní stát sám. Připomeneme tu jistě na pravém místě, jak počínali si v Číně. V této říši, v níž už tolik let jest silné hnutí za ústavnost a parlament, bylo nařízeno před několika roky, aby o ústavnosti byla poučována již mládež ve školách, aby se v budoucnosti mohla účastniti politického života v ústavním státě s pochopením.

U nás nejme sice za Čínou, ale to, co v tom ohledu máme, jest malé a nedostatečné. Příčina toho jest i jiná, nežli nepřítel k lidovému státoobčanskému vzdělání. Nutno jest zkoumati, kde se má udělati toto vzdělání: Na obecné škole? Na měšťanské škole? Na pokračovací škole?

Protože látka, o níž jde, jest značně složitá a potřebuje, aby byla sledována jaksi s rozumem a pochopením, bylo by přiměřeno, aby státoobčanské vyučování bylo udíláno ve vyšším věku, tedy na škole pokračovací. Jenomže dnes všechna mládež nechodí do škol pokračovacích, zejména ne venkovská, zemědělská. Kromě toho dnešní pokračovací školy nejsou zřízeny tak, aby bylo možné obsáhnouti a účinně o státě a jeho občanu vykládati. Nejnovější čítanka pro pokračovací školy (Schrötter) sice činí v tomto ohledu kus nápravy, neboť zaradila články „O samosprávě obce“, „Kdo spravuje obec“, „Ústava v Rakousku“, „Říšská rada, zemský sněm a zákony“, „Správa v Rakousku“, „Občanská práva“ atd. Tim ovšem není ještě zjednána náprava, neboť ke čtení na pokračovacích školách se málokdy přistupuje. V našem školství musí škola přejímati školy měšťanské, při jich nedostatku ovšem školy obecné. Jsou stále ještě tisíce občanů, kteří vychodili pouze školu obecnou, na které však se jim nedostalo často ani základů státoobčanského vzdělání, takže v dospělém věku neznají význam volebního listku, jsou bezradní při jednání s úřady, při obhajobě svých práv a pod. Beztoho jen nedostatkem vědomostí o státním zřízení jest možno, že do nedávna a někde do dnes chováji se veřejní státní úředníci k obyvatelstvu jako pánští karabáčníci, třebaže už půl století jest u nás zavedena ústava.

Nedostatkem jiných učilišť jest tedy nutno, aby občan (ovšem i občanka) zásoben byl nutnými znalostmi již v obecné škole. Těžkosti a tím spojené dají se zčásti obejít, využije-li se doby a okolností zvlášť vhodných. Veřejnými událostmi, jako jsou říšské, zemské nebo obecní volby, úraz nebo nemoc jistého dělníka, stavba nové školy, význačný proces soudní lidmi z okolí, zakládání spolku v obci, pořádání zvláštní schůze a podobnými věmi zabývají se nejen dospělí, ale slyší o nich i děti. Učitel dozvěděl se za posledních říšských voleb o schůzi, kterou uspořádali žáci ve věku 9—11 roků za panskou stodolou jednoho nešťastného odpůdce. Napsali pozvánky (schůze byla důvěrnou), pozvali referenta — žáka z měšťanky — zvolili předsednictvo a naslonchali, jak referent předčítal — dějepisný článek. Případ tento svědčí o tom, že i sdánlivě nedůležité záležitosti získají si dětského zájmu. A povinností učitelovou jest, aby tohoto zájmu využil a o věcech zjednal dětem jasno. Také se tak stalo v uvedeném případě, za což byl ovšem učitel agrárníky a klerikály obviněn u okresní školní rady, že vykládá dětem o politice! Učitelé však málokdy pracují, aniž by jim byl bozen klacek neporozumění pod nohy, a málokdy dají se touto starostí o školskou práci zraditi se své cesty. U příležitosti obecních voleb bylo promluveno o obecním zřízení a provedeno ve třídě všemi žáky, hochy i dívkami, volby obecního zastupitelstva a starosty. Dálo se tak ovšem ne dle sborní, nýbrž všeobecně, rovně, hoši i dívky, při čemž objasněny byly pojmy „všeobecné hlasovací právo“, „rovné hlasovací právo“, „státní“, „rovnoprávnost mužů a žen“, stav dnešní atd. Výsledek byl pevný, ačkoli i tu narazilo se na neporozumění a zlomyslnost.

Uvedenými praktickými příklady chceme říci, že vyučování o občanských věcech má být příležitostné, na určité případy navázané, aby bylo srozumitelné a úspěšné. Jinak jest velice těžko vykládati na našich malotřídních školách o tak složitých poměrech, jako jsou u nás (obecní zastupitelstvo, okresní zastupitelstvo, okresní hejtmanskost a jiné úřady, zemské úřady, říšské úřady, zemské sněmy, říšské sněmy, kromě jiných zřízení, jako jsou okresní nemocenské pokladny, živnostenské soudy atd.). Jestliže škola nedá občanovi tolik, kolik v životě potřebuje, jest zaviněno částečně také touto složitostí poměrů, o nichž výklady pro mladé rozumky jsou těžko srozumitelné.

Dnešní naše škola již cosi v otázce státoobčanské výchovy koná. V čítankách pro obecné školy jsou na příklad články: „O samosprávě obce, okresní a zemské“, „Politické zřízení okresní a zemské“, „Proč a jak se sdělávají zákony“, „O občanských právech občanských“, „O daních“, „O povinnosti vojenské“, „Spravedlnost, ochránkyně dobrých a káratelka zlých“,

ovšem i odporné články filantropické, jako jest „Péče o chudé“, „Ze vzpomínek sirotkových“ a pod. Toto skrovné množství článků však může býti dobrou příležitostí a dobrým rákladem pro učitelovy výklady. Jinak jsou nedostatečné, neboť dělníci, kteří vycházejí přece většinou z našich obecných škol, potřebují býti poučeni o právním poměru mezi dělníkem a zaměstnavatelem, o nemocenském a úrazovém pojišťování a podobných, v poměru pracovním se naskytujících právních otázkách. Aby ovšem mohli učitelé konati výklady o takových otázkách, musí být o nich poučeni na studii. To se neděje a nedivíme se, nezná-li učitel základy dělnického zákonodárství.

Požadavek po státoobčanském vyučování obsažen jest i ve školské resoluci, přijaté na sjezdu naší strany r. 1900 v Budějovicích. Právě se v ní: „Sjezd žádá... vyučování o nutných světských předmětech, zahrnující v to vyučování základům práv, vůbec státoobčanským právům a povinnostem, ústavě a zákonodárství...“ K tomu jest ovšem nutno podotknouti, že nutno jest státoobčanské vyučování sice předepsati, avšak ne předpisovati, jak se má vyučovati. Jest ústava a mluví se o ústavě; jest sněm a mluví se o sněmu; jsou zákony a mluví se tedy o zákonech. Úřední činitelé chtějí, aby se při tom vždy vychlovalo nynější zřízení a ukazovalo na jeho dokonalost. To není správný způsob. Předpsati možno jen látku, co z té látky nutno učiti, o tom rozhodne učitel, pamětliv jsa toho, že ústavní poměry se do vrážku záků třeba několikrát změni. Ústava nesmí býti dogmatem, nýbrž materií, o níž se přemýšlí a pojednává. Pozorný členář si všimí, že v celém článku neužil jsme slov „státoobčanská výchova“, nýbrž jen „státoobčanské vyučování“. To proto, že není si ani té státoobčanské výchovy co přát, dokud není totiž postavena do služeb lidu, nýbrž působí ve službách i protilidových. Aby nebylo na politickém vzdělání příštích občanů nic pokazeno, stačí zatím — ovšem hojně a důkladně — „státoobčanské vyučování“... —pl.

eden soudruh jel sám a žena tu pro chudobu zůstala, ž si vydělá na cestu, že pojedě také. Páni továrníci jemu přemlouvali, aby zůstala zde, že muž musí se vrátiti, že ho potřebují v továrně. Když muž psal, že by se raději oběsil, než by pracoval z polovice zdarma v Přelouči, a že má na Moravě lépe, tu pánové vyhodili ženu na ulici do sněhu, ani jí nechtějí vydati nábytek, poněvadž prý je tam ještě její muž dlužen. Nyní se musí žena ta souditi s agrárníky o svůj nábytek. Dělníky nejdříve zverbní a pak jim mizerné platí, že i když žena a muž pracují, nemohou se uživit a pak půjčkami je vázou pracovat za mizernou mzdu. Jak viděti, agrární zaměstnavatel — nejhorší zaměstnavatel.

Na Čáslavsko. Obvodní konference okresu Čáslavského koná se v neděli 29. ledna o 9. hod. dop. v Čáslavi. Přihlášky přijímá soudr. Josef Major, strojník, Čáslav, Kutnohorské předměstí č. 185.

Chrudim. Celoroční plenární schůze místní politické organizace naší strany koná se v pondělí dne 23. ledna t. r. o 8. hod. večerní ve druhé restaurační místnosti v Dělnickém domě. Nebudíž jednoho příslušníka politické místní organizace, který by při této schůzi scházel. — Dne 21. ledna (v sobotu) koná se již v sedlácký ples. Kdo jsi příznivcem našim a pozvání jsi neobdržel, přijď a budeš vítaným nám hostem. — Obecně prospěšné stavební a bytové družstvo pro Chrudim a okolí konalo ve středu večer v Dělnickém domě ustavující valnou hromadu s přednáškou p. dr. Lošťáka. Počet přihlášených členů jest slušný a dá se očekávat, že mnoho nových členů přibude. Přihlašovací listy jsou u soudr. Rejmana, holiče, člena dozorské rady družstva, kdež každému se možno o členství hlásiti.

Věci veřejného zájmu jest, aby ve všech veřejných místnostech a hostincích vyloženo bylo „Právo Lidu“. O to se snažíte všechny naše spolky a kore-

Chamtivce. V Hořovicích svedli známý pronásledovatel sociálně demokratické mládeže řídící učitel Kolář — strádající, tím způsobem, že prodávají školnici v přestávkách dětem cukrovinky.

Svíta. V Cerhovicích byly před nedávnem misie. Aby se jim rozumně odpovídělo, uspořádala naše politická organizace cyklus protiklerikálních přednášek. Na prvé referoval „O předpokladech vzniku světa a člověka“ soudr. Kasík z Příbrami za přítomnosti 200 mužů a 50 žen. Jindy bývá na schůzi 30 lidí. Svíta a to nás těší, že po misích je takové načasování pro pokrok.

Konference. V Šutici koná se dnes v neděli konference místních organizací XIX. kraje.

Slezsko.

Polská Ostrava, 14. ledna.

Výchovný kurs zřízen naší stranou v Bilovci pro místní i okolní soudruhy. Kurs potrvá 16 nedělí a dá se očekávat, že našemu hnutí mnoho prospěje kurs onen. V neděli dne 8. ledna konala se první hodina za četné účasti jak místních tak i okolních soudruhů.

Na dnešní neděli svolány jsou na Těšínsku obvodní konference, kteréž budou jednati hlavně o tisku naší strany a o vnitřních záležitostech organizace.

V neděli dne 8. ledna založeno platební místo českého hornického svazu ve Střední Suché a přistoupila celá řada českých horníků. České hornictvo chápe význam samostatných odborových organizací!

Ministrem orby jmenován baron Widmann, dvorní rada u zemské vlády v Opavě, o kterém veřejnost slezská ví velice málo, a tím méně může vědět o něm veřejnost mimoslezská.

V Opavě založena byla ústřední mlékárna, která je ve správě obce, tedy německonacionální. Byla založena na základě vymáchaných smluv a fedrovatelem byl tajemník pan Zika od Ústřední hospodářské společnosti v Opavě. Nyní v ní vládnou němečtí nacionálové a čeští rolníci žebrají, že jsou národnostně zkracováni.

Bezplatné porady na c. k. českých klinikách.

C. k. česká universitní klinika. Na I. interní klinice (dv. r. prof. dr. Malner) ve všeobecné nemocnici ordinuje se pro nemoci vnitřní ve všední dny od 9—11 hod. dopoledne; tamtéž ordinuje prof. dr. Heveroch pro choroby nervové od 11 do 12 hodin. — Na II. interní klinice (prof. J. Thomayer) ve všeob. nemocnici ordinuje se pro nemoci vnitřní ve všední dny od 9—10¹/₂ hod. dop. — Tamtéž ordinuje se též pro choroby krku a nosu (dr. Cizler) ve všední dny od 4—5 hod. odp. — Pro nemoci ženské na klinice prof. dra K. Pawlíka ve všeobecné nemocnici denně mimo neděle od 9—11 hod. dopol. — Česká klinika pro nemoci nosní, ušní a hltanové přednosta prof. dr. Em. Kaufmann) při c. k. všeobecné nemocnici otevřena denně od 8—10 hodin dopoledne.

C. k. česká universitní poliklinika. (Mýslí kova ulice č. 208.) Prof. dr. J. Hnátěk: Ordinance pro nemoci vnitřní a nervové ve všední dny od 1 do 8 hod. odpol. — Prof. dr. R. Jedlička: Ordinance pro nemoci chirurgické ve všední dny od 8—9¹/₂ hod. dopol. — Prof. dr. K. Švehla: Ordinance pro nemoci dětské ve všední dny od 1—2 hod. odpol. — Prof. dr. Chaloupecký: Ordinance pro nemoci oční ve všední dny od 11—12 hod. — Prof. dr. V. Pišha: Ordinance pro nemoci ženské ve všední dny od 9—10 dopol. — Prof. dr. Ant. Heveroch: Pro nemoci duševní v pondělí, ve středu a v pátek od 12—13 hod. odpol. — Prof. dr. Jar. Bukovský: Ordinance pro nemoci kožní a venerické ve dny všední od 12¹/₂—1¹/₂ odp. — Docent dr. K. Výmola: Ordinance pro nemoci ušní a nosní ve dny všední od 4—5 odpol.

Na c. k. laryngologickém ústavě prof. Frankenbergera, Viničná ul. 5 („Na křižovatce“) pro choroby krční a nosní denně od 10. do 12. hodiny dopol.

Na c. k. zubním ambulatoriu prof. dra E. Nessler, v domě čp. 481-II. na rohu Katerinské a Viničné ulice („Na křižovatce“), od 9—3 hod. odpol. ordinance pro studentstvo (na Krumholzovu nadaci) a pro zubní techniky, od 4—5 hodin odpoledne ordinance pro porady zubolékařské vůbec a pro tabáň zubů.

Česká dětská nemocnice a pro tabáň cisare. Františka Josefa (Sokolská třída naproti Karlovu): Klinické porady udílí se bezplatně noma jetným každý den od 9—10 hodin dopoledne dětem do 14 let, a sice pro choroby dětské od 9—10 (klinika p. prof. dr. Pešina) a od 2—3 (ústav, ordinář p. dr. Hüttel); pro choroby chirurgické a pro orthopaedii od 1¹/₂—1¹/₂ 12. (primář prof. Kaška); pro choroby krční, nosní a ušní. v úterý, ve čtvrtek a v sobotu od 4—5 (p. prof. dr. Frankenberger). Těm, kteří přinesou si lístek od otce chudých, dostane se i léků zdarma.

Německá dětská nemocnice (Karlovo nám.): Bezplatná ordinance od 9—10 dop., od 2—1¹/₂ 4. hod. odpol.

V nemocnici Milosrdných bratří na Starém městě ordinuje se na oddělení primáře prof. dra Lad. Haškovec pro nemoci nervové denně od 9—10 hod. dopol.